

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
Jukka-Pekka Flander
ympäristöneuvos, LYMO

RIO+20 -tilaisuus Suomen kansallismuseossa 2.2.2012
ESITELMÄLYHENNELMÄ

Suomen kansallisen kaupunkipuiston malli kestävän kaupunkisuunnittelun ja -rakentamisen edistäjänä

Jukka-Pekka Flander, ympäristöneuvos, Helsinki, Suomi, lyhennelmä

Kaupunkirakenteen hajautuminen oli maailman laajuinen ilmiö viimeiset kaksi tai kolme vuosikymmentä. Tällä hetkellä kaupunkisuunnittelijat ovat hyvin tietoisia kaupunkirakenteen hajautumisen kielteisistä vaikutuksista kaupunkien kestävyydelle. Tämän vuoksi kaupunkisuunnittelussa on vallalla pyrkimys kestävyuden nimissä suunnitella ja rakentaa aiempaa tiiviimpiä kaupunkeja. Näin on myös Suomessa. Tiivistämistä ja täydennysrakentamista käytetään Suomessa erittäin yleisesti sekä suurissa että pienemmissä kaupungeissa kompaktikaupunkia tavoiteltaessa. Tähän liittyy uhka, että pirstotaan arvokkaita kaupunkiluonnon, viheralueiden ja rakennetun ympäristön yhdessä muodostamia kokonaisuuksia.

Kansallisen kaupunkipuiston Suomen malli tarjoaa kaupunkikunnille välineen kehittää kompaktimpia kaupunkeja kestävästi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta tehostamalla ja arvokas luonnon- ja kulttuuriperintö huomioon ottaen. Kaupunkipuiston säännökset ovat osa maankäyttö- ja rakennuslakia (MRL 132/1999), joka tuli voimaan 1.1.2000. Lakia muutettiin osittain vuonna 2009, jolloin mm. "luonnon monimuotoisuus" kirjattiin säilytettäväksi ja hoidettavaksi erityisarvoksi kansallisen kaupunkipuiston määritelmään.

Aloitteen kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta kulloiseenkin kaupunkikuntaan voi periaatteessa tehdä mikä tahansa taho tai kuka tahansa. Kansallisen kaupunkipuiston valmisteluprosessi tapahtuu tämän jälkeen kaupunkien hallinto- ja suunnitteluelimissä dialogissa kaupunkilaisten ja muiden intressitahojen kanssa. Tämän dialogiprosessin kautta syntynyt eriasteisiin, säilyttäviin kaavoihin ja suojelupäätöksiin perustuva kansallisen kaupunkipuiston aluerajaus on pohjana ympäristöministeriön päätökselle, joka turvaa luonnon- ja kulttuuriperinnön arvokkaimman osan säilymisen laajana, eheänä kokonaisuutena tiivistämis- ja täydennysrakentamisen ulkopuolella. Tässä mielessä kansallisen kaupunkipuiston Suomen malli toteuttaa niin sanottua eheyttävää suunnittelua ja -rakentamista kestäväällä tavalla.

Tällä hetkellä Suomessa on viiden kaupunkipuiston verkosto. Kansallisen kaupunkipuiston selvityksiä on tehty ja tehdään yhä eri puolilla Suomea. Verkoston edustavuuden sekä kaupunkikuntien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi ympäristöministeriössä on kehitetty erityiset kriteerit kaupunkipuistopotentiaalien arvioimiseksi. Jokaisen uuden kandidaatin on osoitettava hakemuksessaan, että ehdotettava kansallisen kaupunkipuiston alue täyttää "lain kirjaimen" sekä mainitut tekniset kriteerit. Suomen Turku jätti Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 nimissä ympäristöministeriölle hakemuksen ja odottaa kansallisen kaupunkipuiston päätöstä ministeriöltä vielä tänä keväänä. Ruotsissa on yksi erityislailla perustettu kansallinen kaupunkipuisto (nationalstadspark). Sen enempää Ruotsissa kuin muuallakaan ei ole Suomen mallin mukaista lainsäädäntöä eikä useamman kaupungin käsittävää verkostoa.

The Finnish National Urban Park (NUP) Concept promoting sustainable City Planning and Building

Jukka-Pekka Flander, Environment Counsellor, Helsinki, Finland, summery

Urban sprawl was a global phenomenon during last two or three decades. Today city planners are very well aware of the negative impacts of urban sprawl on the sustainability of cities and towns. For this reason there is a global trend to build more compact cities in the name of sustainability. That is also the case in Finland. Densification of urban structure and infill building are today very commonly used in Finnish cities and towns to get more compact urban areas. There can be a risk that the fantastic entreties formed together by urban nature, parkland and built environment, would be splitted by densification and infill building. The Finnish NUP Concept serves communes a tool to create more compact cities and town while preserving natural and cultural heritage in their physical environment.

The NUP Concept is a part of Land Use and Building Act (LuBA), which came into force in 1.1.2000. It was partly renewed in 2009, when "biodiversity" was added as special value and the objective of management in the definition of a NUP site. At the moment there is a network of five NUP sites in Finland. Some more have been/ are under the preparation in the different parts of the country. The City of Turku is waiting for the NUP decision this spring. The fist NUP site was founded in Sweden, but there is neither legislation nor network similar to Finland either in Sweden or any other country.